

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/07/szines-tortenelem-kiadoi-tajekoztato-a-muszaki-konyvkiado-uj-otodik-osztalyos-tortenelemtankonyverol-04-02-10/>

Színes történelem

Kiadói tájékoztató a Műszaki Könyvkiadó új ötödik osztályos történelemtankönyvéről

Nagy Sándorról szóló mesével kezdődik az 5. osztályosoknak szánt könyv, mellyel átvezetjük a tanulókat a nagyon is valóságos történelem világába. Ez a kettősség – mese és valóság – a mondák, mítoszok, regék és legendák világának állandó felidézésével végigvonul a tankönyv egyetemes és magyar történelmi anyagán. A megfelelő helyen bemutatjuk a valóságos Nagy Sándort, ahol ismét előbukkannak mondai elemek. Mindebből a kettősségből a valóságot tanulóinknak kell „kihámozni”, természetesen kellő tanári segítséggel.

Amit a Műszaki Kiadó Színes történelem c. általános iskolai történelemtan-könyvsorozatáról tudni érdemes

A Kiadó korábbi tankönyvsorozata újul meg, amelyet *Balla Árpád* neve fémjelzett, aki az elmúlt három évtized egyik legsikeresebb hazai tankönyvírója. Ugyanakkor az új tantervi dokumentumok (Nemzeti alaptanterv és kerettantervek) szükségessé tették új tankönyvi sorozat elkészítését, melyet a Kiadó a régi átdolgozásával, átszerkesztésével és részben megújításával oldott meg. Öröndetes, hogy az ókori anyagrészek szerzője a neves ókortörténész, *Németh György*; a középkori részeké javarészt Balla Árpád; míg az újraszerkesztést, a tankönyv tantárgy-pedagógiai gondozásának a feladatát *Katona András* történelemdidaktikus végezte el. Tehát a tankönyv megalkotásában megvalósult a gyakorló tankönyvíró, a tudós tanár, a történész és a történelemdidaktikus együttműködése.

Az 5. osztályos tankönyv átdolgozásának alapvető szempontjai

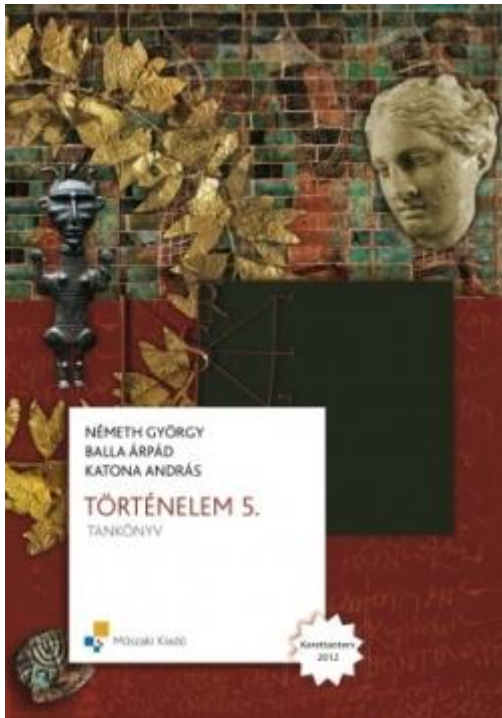
A NAT-nak való és a kerettantervi megfelelés mellett törekedtünk a korábbi 5–6. osztályos tankönyvek értékeit és főbb anyagait is átmenteni az új tankönyvbe, mivel a középkor anyagának java is része lekerült az 5. osztályba.

Azt is el kívántuk érni, hogy a tankönyv átlagos képességű osztályok számára heti 2 órában elvégezhető legyen. Ezt a leckék száma (47), valamint az határozza meg, hogy 40 sornál többet egyetlen lecke során sem kell megtanulnia a diákoknak.

Ugyanakkor a kerettanterv által biztosított 10%-nyi szabadon felhasználható órakeretre is adtunk segítséget, kiegészítő tananyagokat, olvasmányokat, fejezetenként átlag 1–1 leckényit.

Színes történelem

Kiadói tájékoztató a Műszaki Könyvkiadó új ötödik osztályos történelemtankönyvéről

A tankönyv rövid bemutatása

A tankönyv küllemében és tartalmában egyaránt igen színes. 307 – zömében színes – kép, 118 igényes rajz, 38 – csak a lényegét ábrázoló – térkép, 118 – szövegdobozba zárt – érdekesnél érdekesebb történet és 9 eredeti forrás gazdagítja a megtanulandó, leckénként 10 és 40 sor közötti terjedelmű törzsanyagot.

A tananyag korszerű, tevékenykedtető feldolgozását több száz kérdés és feladat segíti, melyek a tantervi dokumentumok előírásainak megfelelően valamennyi képességfejlesztési területet (ismeretszerzés, tanulás; kritikai gondolkodás; kommunikáció; tájékozódás időben és térben) sokoldalúan fejlesztenek.

Tankönyvsorozatunk a korosztály igényeinek és szintjének megfelelően igyekszik az általános műveltség megalapozása céljából a legfontosabb történelmi ismereteket nyújtani. Ebben felhasználjuk

a történettudomány mellett a neveléstudomány és a történelemmethodika eddig elért eredményeit is. A fő cél a történelem iránti érdeklődés felkeltése és megalapozása. Ennek érdekében tankönyvünk a tananyag rétegzettsége iránti ma már természetes igényt is igyekszik maximálisan kielégíteni.

Az anyagot A/4-es tükörbe helyeztük el. A szöveget két – kétharmad/egyharmad arányban elosztott – hasábjában rendeztük el. A nagyobb betűkkel szedett főszöveg (megtanulandó törzsanyag) mindig a szélesebb, a belső kétharmados oszlopban került elhelyezésre, míg a kiegészítő anyagok (érdekességek, „kis színesek”, kevésbé fontos, de hasznos ismeretek) többnyire a kisebb betűkkel szedett, kissé sötétebb háttérű külső keretes szövegekbe kerültek. (Ezek előfordulhatnak a szélesebb, belső sávban is, de a főszövegtől tipográfiai módon elkülönítve.) A főszöveget is differenciáltuk a lényeges szavak, szókapcsolatok, mondatok félkövér kiemelésével, melyek afféle vázlatként is szolgálnak.

A mai ifjúság képi világa rendkívül gazdag, könyvünk képei, rajzai, térképei mindezt tovább fejlesztik, illusztrációs anyagaink alkalmasak a „látható világ”, a tanulói fantázia gazdagítására is. Ugyanakkor képeink zöme indukciós bázisul is szolgál a történelmi ismeretszerzéshez, a kritikai gondolkodás fejlesztéséhez.

A színessel szedett kérdések, feladatok is külön, de fehér alapú szövegdobozokban vannak, mindig azon szövegrészek, képek, rajzok, térképek mellett, melyekre vonatkoznak. A képaláírások zömmel a kép megnevezésénél bővebb, újabb plusz információkat tartalmaznak, sőt a tevékenykedtető pedagógiai szellemében sokszor kérdésekkel, feladatokkal kiegészítve jelennek meg.

A kötelezően feldolgozandó leckéken kívül hat ún. „Olvasmány” is található a tankönyvben, amelyek rövid terjedelemben ismertetnek egy-egy, a kerettantervben meghatározott tananyagot kiegészítő témát (pl. Pillantás más földrészek országaira; Élet a falvakban). Egyetemes történelem: őskor, ókor és középkor (a nagy földrajzi felfedezésekig), magyar történelem: a kezdetektől az Árpád-ház kihalásáig. A középkortól az egyetemes és a magyar történelmet tárgyaló fejezetek váltják egymást, arányuk kiegyensúlyozott, egyik sem

Színes történelem

Kiadói tájékoztató a Műszaki Könyvkiadó új ötödik osztályos történelemtankönyvéről

válíkat hangsúlyossá a másik rovására. A tematikusnak nevezhető témát, az írás kialakulását, a különböző írásfajtákat például játékos készségfejlesztő feladatok segítségével mutatja be a szerző.

Egy-egy leckén belül a kerettanterv által előírt ismeretek elsajátítása szöveges részek, képek és térképvázlatok feldolgozásával, kérdések és feladatok segítségével történik.

A tankönyvi szöveget sok-sok színes kép, rajz, térkép, rövidebb olvasmányok és forrásszemelvények tagolják. (Az illusztrációk aránya mintegy 60%!) A sokféle képi elemhez (fotók, rajzok, térképek) kérdések és feladatok kapcsolódnak. A kötet tipográfiája (különböző színek, alnyomatok) szintén a befogadás-feldolgozás megkönnyítését szolgálja.

Ismeretközlés, kooperatív tanulási módszerek, csoportmunka és önálló munka, gondolkodtató kérdések, a tanulók ösztönzése önálló ismeretszerzésre és a tanultak új szempontok szerint történő átgondolására, az ismeretek rendszerezése-összefoglalása, az életkori sajátosságoknak megfelelő gondolkodást fejlesztő feladatok jellemzik a könyvet. A szöveges megfogalmazás egyértelmű, világos és lényegre törő.

A fejezeteket záró "Összefoglalások" a tárgyalt tananyag rövid vázlatát adják. Számos kérdés tartozik hozzájuk, amelyek segítségével a tanulók rendszerezhetik, átgondolhatják a tanultakat.

A tankönyvben nagy számban található a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő mesék, mesés történetek, képek és rajzok. A tanulók előzetes tudását mozgósító, illetve a saját életükhöz kapcsolódó kérdések, feladatok szintén aktív tanórai részvételre ösztönöznek, és élményszerűvé tehetik a tanulást.

A tananyag felépítése logikus, az ismeretelemek egymásra épülnek. A tankönyv jól strukturált, áttekinthető. A szöveges és képi elemek komplex rendszert alkotnak. Az ismeretközlésen túl a tankönyv önálló ismeretszerzésre ösztönzi a diákokat. A könyvben található kérdések, feladatok az órai munka során is használhatók, de otthoni munkára is alkalmasak. Számos feladat ad lehetőséget csoportos munkára, ösztönzi az együttműködést és a kooperatív tanulást.

A képekhez, forrásokhoz kapcsolódó kérdések és feladatok lehetőséget teremtenek a történelemmel kapcsolatos kulcskompetenciák fejlesztésére, az ismeretek megértésére, tanulására és alkalmazására. A könyv kivitele igényes, a szövegek megfogalmazása szabatos és egyértelmű.

Háromféle melléklet található a tankönyv végén. Az *Olvasásra, nézegetésre ajánljuk* zömmel gyermekeknek szóló képes könyveket kínál történelmi koronkénti bontásban a további információszerzéshez, nem lemondva arról, hogy diákjaink között minél nagyobb számban olvasó emberek is legyenek.

Az *Időrendi áttekintés* Kr. e. és Kr. u. bontásban zömmel azokat az eseményeket veszi sorba, amelyek a tankönyv lapjain is említésre kerültek, gyakran a megjelenési helyén pontosabb időadatok említése nélkül. Tehát célszerű benne folyamatosan tallózni. Akárcsak az Árpád-ház magyar uralkodói között, akik időadatai természetesen nem a megtanulás igényével kerültek a tankönyv végére.

A *Kislexikon* a szokásos szómagyarázatokat tartalmazza, külön jelezve azokat a szócikkeket, amelyek a kerettanterv kötelezően elsajátítandó fogalmai.

Színes történelem

Kiadói tájékoztató a Műszaki Könyvkiadó új ötödik osztályos történelemtankönyvéről

Változások a korábbi kiadványhoz képest

Az új kerettanterv értelmében módosultak az 5. osztályos történelem tananyag korszakhatárai. A történelemtanítás Magyarországon jelenleg alapvetően kronologikus szemléletű, nagyobb korszakokra bontva tárgyalja a kerettantervben előírt tananyagot. A felújított tankönyv is ezt a rendező elvet követi, időnként azonban tematikus anyagrészeket is beiktat: pl. A velünk élő őskor (17. oldal), Nagy járványok a középkortól napjainkig (154. oldal).

A régi 6. osztályos tankönyvből az egyetemes középkor története és az Árpád-kor átkerült az 5. osztály anyagába. Az így megnövekedett terjedelem miatt a régi anyagrészekből azonban néhányat el kellett hagyni, de ezeket a Kiadó honlapján hozzáférhetővé tesszük a Letöltések menüpontban. (www.muszakikiado.hu/letoltesek)

A tankönyv 47 leckéből áll, amelyek *hat nagy fejezetet* alkotnak:

- I. Az őskor és az ókori Kelet világa (1–11. lecke)
- II. Képek az ókori görögök életéből (12–19. lecke)
- III. Az ókori Róma évszázadai (20–28. lecke)
- IV. A magyarság történetének kezdetei (29–31. lecke)
- V. A középkori Európa világa (32–40. lecke)
- VI. Magyarország az Árpádok idején (41–47. lecke)

A kiadvány új, korszerű tipográfiát kapott. A Kiadó honlapján a címlapra kattintva ún. mintafejezetek tekinthetők meg: http://www.muszakikiado.hu/kepgaleria_tortenelem_5

A munkafüzetről:

Munkafüzetünk is átdolgozásra került: szorosan kapcsolódik a tankönyvhöz, felépítésében követi a tankönyvi leckéket, lehetőséget teremtve a gyakorlásra, differenciálásra, tehetséggondozásra. Javasolt együtt használni a tankönyvvel. Minden tankönyvi leckéhez egy-egy feladatsor tartozik a munkafüzetben.

A munkafüzet feladatai sokrétűek és változatosak. Nagyrészt önállóan vagy csoportmunkában megoldhatók, tanári segítséget alapvetően nem igényelnek. A tanárnak mindazonáltal lehetősége van rá, hogy a nagyszámú feladat közül válogasson, azokat differenciáltan használja akár órán, akár házi feladatként.

A tankönyvhöz hasonlóan a munkafüzet is kronologikus szemléletű. Nagyobb korszakokra bontva tárgyalja a kerettantervben előírt tananyagot, időnként azonban tematikus anyagrészeket is beiktat: pl. Nagy járványok a középkortól napjainkig (116. oldal).

A munkafüzethez *Megoldókulcs* is készült; ennek segítségével a feladatok megoldása akár egyéni munka keretében is ellenőrizhető. Az a tanár, aki megrendeli a Munkafüzetet, e-mailen megkapja a Megoldókulcsot.

A Műszaki Kiadó új 5. osztályos történelemtankönyve és munkafüzete tehát egyesíti a korábbi tankönyv bevált értékeit az új kerettanterv által támasztott követelményekkel, lehetőségekkel. A megnövekedett tartalom ellenére terjedelmében nem nőtt, ezért alkalmas arra, hogy kislétszámú csoportokat bevezesse a történelem izgalmas világába, megszerettesse azt a tantárgyat, amely identitásuk alakulása szempontjából meghatározó. Ez azonban csak fáradságos munkával lehetséges tanár és diák részéről egyaránt. Ehhez kívánnak sikereket

Színes történelem

Kiadói tájékoztató a Műszaki Könyvkiadó új ötödik osztályos történelemtankönyvéről

a kollégáknak a tankönyv szerzői, a kiadó a készítésben közreműködő munkatársai egyaránt.

A Kiadó honlapján a tanár kollégáknak Helyi tantervi ajánlást (1.) és Tanmenetjavaslatot kínálunk a tervezéshez és tanításhoz (2.), a tanulóknak pedig a tankönyv(ek)ből kimaradó érdekességeket ajánljuk, a tehetséggondozásra is alkalmat adva (3.):

1. http://www.muszakikiado.hu/kerettantervi_ajanlasok_tortenelembol_felső_tagozat)
2. <http://www.muszakikiado.hu/tortenelem>
3. http://www.muszakikiado.hu/kepgaleria_tortenelem_5

A Történelem az általános iskola 5. osztálya számára című tankönyv és a munkafüzet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet mellékleteként kiadott kerettantervnek megfelelően készült, a Történelem 5. és részben a Történelem 6. c. tankönyvek (MK-VD-0003, MK-VD-0001) és munkafüzetek (MK-VD-0003/M, MK-VD-0001/M) átdolgozásával.

A tananyagválasztás alapvető szempontja az általános iskolák 5–6. évfolyama számára előírt kerettantervhez való igazodás volt.

A tankönyvcsalád tagjai és a tanári segédletek:

Németh György – Balla Árpád – Katona András: Történelem az általános iskola 5. osztálya számára. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2013. (Kiadói kód: MK-VD-0003-K);
Balla Árpád: Történelem munkafüzet az általános iskolák 5. osztálya számára. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2013. (kiadói kód: MK-VD-0003/M-K);

Balla Árpád – Katona András: Tanmenetjavaslat Németh György – Balla Árpád – Katona András: Történelem az általános iskola 5. osztálya számára c. tankönyvéhez (<http://www.muszakikiado.hu/tortenelem>);

Balla Árpád: Történelem témazáró feladatlapok az általános iskolák 5. osztálya számára. Gazdász – Elasztik Kft., Miskolc, 2013;

Balla Árpád: Megoldási javaslat az 5. osztályos történelem témazáró feladatlapokhoz. Gazdász – Elasztik Kft., Miskolc, 2013.